

Předmluva

Kniha, kterou držíte v rukou, pojednává o dávných Pražanech, kteří kdysi měli jedno společné – často a rádi popíjeli pivo všech možných druhů, světlé i tmavé, výčepní i ležáky, a třeba taky různé speciální portery, granáty či březňáky. Za tímto účelem často a rádi vyhledávali hostinské podniky rozmanitého typu, které měly pivo na čepu (anebo je alespoň nabízely v lahvích), zejména restaurace, hostince, pivnice, ale i prosté hospody, krčmy a výčepy, stejně jako jiná pohostinství oplývající pěnivým nektarem.

Kořeny pití piva v Praze a samozřejmě i oněch zmíněných podniků sahají velmi hluboko, holdování bájněmu Gambrinovi zde má svou bohatou historii, začínající v raném středověku, a přemnohou radost přináší četným z nás dodnes. Avšak příslovecnou zlatou dobu tohoto kulturního fenoménu přece jen spatřuji v časech zhruba od počátku 19. století do meziválečných let. Tedy v dobách již minulých, přece jen dosti vzdálených. Proč tak soudím, o tom se čtenáře budu snažit přesvědčit na následujících stránkách, kde se píše o zdatných pivomilech z řad věrných hostů i pouhých nahodilých návštěvníků hostinských podniků nabízejících pivo, o lidech, kterým hostince a hospody sloužily nejčastěji. Věřím, že to bude přesvědčování nejen oprávněné, ale rovněž poučné a současně též zábavné a ovšem také patřičně inspirující. Neboť snad každé zřídlo piva bylo odedávna téměř magickým místem, přinejmenším pro mnohé z těch, kteří do něho směřovali uspokojit svou potřebu a touhu občerstvit se pěnivým mokem, jímž bylo možno zahnat žízeň, zapít pokrmy a současně též povznést ducha, a při tom všem si na něm také pěkně pochutnat. Úspěšné naplnění těchto tužeb i požadavků pak činilo z Pražanů oddané ctitele chmeloviny, kteří se v hostinských zařízeních díky právě tomuto nápoji úspěšně a mnohdy už navždy zařadili mezi hosty pravidelné a současně též časté a stálé, tedy hosty kmenové neboli štamgasty.

Ovšem nikdy nezůstalo jenom u samotného popíjení piva. Konzumace tohoto nápoje byla mnohdy pouze jakýmsi základem pobytu v hostinském podniku, v němž pak pražští pivomilové zábavně, ale i účelně trávili svůj volný čas, a to tím nejpestřejším způsobem a třeba i národně vlastenecky... Ani tyto okolnosti pochopitelně nestály stranou mého zájmu, naopak leccos z nich je i zde podrobně vyličen.

Jako autor odborných etnologických, kulturně historických a antropologických studií o historii a úloze

hostinských zařízení v prostředí českých zemí navazují tímto dílem především na vlastní předchozí práce, zejména na syntetizující monografii *Zlatá doba štamgastů pražských hospod* (Brno 2003). Právě na onu příslovecnou zlatou dobu (přibližně sto let od poloviny 19. století do půle století minulého, kdy hostinská zařízení hrála ve společenském životě zjevně nejdůležitější roli) se ve své nejnovější práci o Pražanech „u piva“ zaměřuji i tentokrát. Je zde líčena historie a kulturní význam piva jako nápoje v pražském prostředí, kde bylo odedávna konzumováno v rozsáhlém spektru hostinských zařízení. Laskavému čtenáři je tu představen blízký vztah pražských pivomilů jak k jejich oblíbenému nápoji, tak ke zřídloům, která ho skýtala, dále je sledováno utváření pivní kultury v české metropoli, ale zhodnocen je i význam piva při rozvoji společenského života ve městě. Ovšem nevyhýbám se ani analýze excesů, ke kterým při konzumaci piva docházelo. Největší pozornost je tak věnována společenským a kulturním jevům, které s sebou pití piva odedávna přináší, vztahu širokých vrstev k tomuto nápoji, rozmanitým způsobům pití piva a zejména jeho roli v procesu komunikace, sbližování a sdružování obyvatel Prahy. Zobecňující pojednání o různých skutečnostech spojených s pitím piva jsou doložena mnoha konkrétními příklady ze života příslušníků širokých vrstev obyvatel české metropole, od aristokracie přes měšťanstvo, střední vrstvy a inteligenci, kvalifikované dělníky, až po úplné proletáře a třeba i deklasované živly.

Musím tu ovšem upozornit na jednu závažnou skutečnost, totiž na poněkud úzce vymezený záběr v rámci tematiky, jíž se zde zabývám. Činím tak zcela záměrně, neboť o pražském pivu, zejména o jeho historii, o výrobě i jednotlivých výrobních provozech, tedy o pražských pivovarech, pivovárcích a sladovnách, bylo již mnohé řečeno i napsáno jinde. Zvláště v posledních letech byla publikována celá řada takto zaměřených statí i knižních prací především z pera historiků i různých kronikářů. V nich může čtenář najít patřičné poučení, zvláště když některé z nich přinášejí mimořádně velké množství dat zejména o jednotlivých pražských podnicích. Tyto údaje jsem určitě nechtěl znovu opakovat ani případně rozhořňovat, zmiňuji v tomto ohledu pouze ty, které považuji za nezbytné a vhodné pro můj vyhraněný pohled. V mém zorném poli totiž byli od samého počátku především sami Pražané (a ovšem také četní návštěvníci Prahy) coby konzumenti a ctitelé chmeloviny, mým

nejdůležitějším cílem bylo ozřejmit, jaký pro ně měl tento nápoj význam, jak naplňoval jejich specifické potřeby i přání, jaký si k němu vytvářeli vztah, jak ho měli rádi.

Tak jako v ostatních svých studiích a knihách, i v této monografické publikaci se snažím zúročit svoje poznatky, jichž jsem nabyl předchozím mnohaletým bádáním v rozličných paměťových institucích, v archívech a knihovnách, především v Praze samé, ale i v dalších významných centrech. Práce je proto opřena o studium nejen současné odborné literatury, ale také značného množství pramenů různé provenience, zejména o memoárovou literaturu, rozmanité odborné příručky, průvodce a bedekry, korespondenci významných osobností, dále o tematicky zaměřené stati z dobových novin a časopisů, bohatě je využíván i stavovský tisk hostin-

ských, restaurátérů a jiných hostinských odborníků a další zdroje informací, třeba i pražské písně a kuplety z dávných kabaretů a šantánů.

Přestože mé předchozí urbánně etnologické práce, zaměřené na problematiku každodenního života ve velkoměstě se zvláštním zřetelem ke způsobům komunikace a sdružování v prostředí hostinských zařízení, jsou obvykle psány vcelku striktně odborným stylem, u monografie *Praha u piva* je tomu poněkud odlišně. Styl jejího textu lze označit spíše jako populárně naučný, čímž ovšem – jak věřím – tato práce nijak neztrácí na hodnotě. Naopak, právě takto je dílo přístupné široké čtenářské obci, což mi bylo apriorním cílem, který jsem měl na paměti od samého počátku.

Karel Altman

☞ NADPRŮMĚRNÉ POPIJENÍ nalezlo i v Praze – velkoměstě s mnoha přemýšlivými a vynálezavými hlavami – řadu přílehlavých označení i svérázných průměrů. Svědectví o tom podalo množství zasvěcených i praktických znalců této problematiky, včetně klasiků české literatury. Jak upozorňoval Ignát Herrmann v roce 1884, když někdo vskutku důkladně popíjel, říkalo se v Praze už tehdy, že „paří“. A kdo pařil, byl „jako houba“, neboť ta – jak věděl i Herrmann – „dobře táhne“.¹

☞ ZÁKLADNÍ PODMÍNKOU příjemného popití, během něhož se u pivomila dostavila mile povznesená nálada, bylo nalezení správné míry, tedy požití právě takového množství opojného nápoje, kolik mu náleželo, aby libé pocity nepřešly v pravý opak.

K této správné míře se po dobu svého posezení v oblíbené, protože osvědčené krčmě vždy cílevědomě pracoval, aby jejím dosažením holdování Gambriovi vyvrcholilo. A stejně tak dbal, aby ji nepřekročil – alespoň ne příliš –, neboť si byl dobře vědom poněkud nepříjemných následků, které v takovém případě zaručeně hrozily.

Střídmi i rekordmani

Pivo odedávna skýtalo pijákovi hned několikerý požitek – zahánělo žízeň i příjemně chutnalo a nadto také povznášelo ducha. Ale právě v této opojnosti se odedávna skrývala jistá záłudnost tohoto nápoje. Opojení, jež se obvykle dostavovalo s vypitím určitého množství piva, snadno dokázalo přerůst snesitelnou, neškodnou mez a přejít ve stav opilosti, jež mohla mít nebezpečný průběh i nepříjemné následky. Mohla, ale nemusela; to bylo vždycky individuální. Nalézt v sobě onu mez mezi příjemným opojením a bohapustým zpitím bylo podmínkou bezúhonného kvasu, a kdo to dokázal, ten osvědčil svou schopnost nepodlehnout. Zkušený pivomil, který dobře poznal svou správnou míru, a proto ji nepřekračoval, se pak právem holedbal skvělou pověstí, jež našla výraz ve strohém uznání ze strany jeho bližních: ten umí pít.

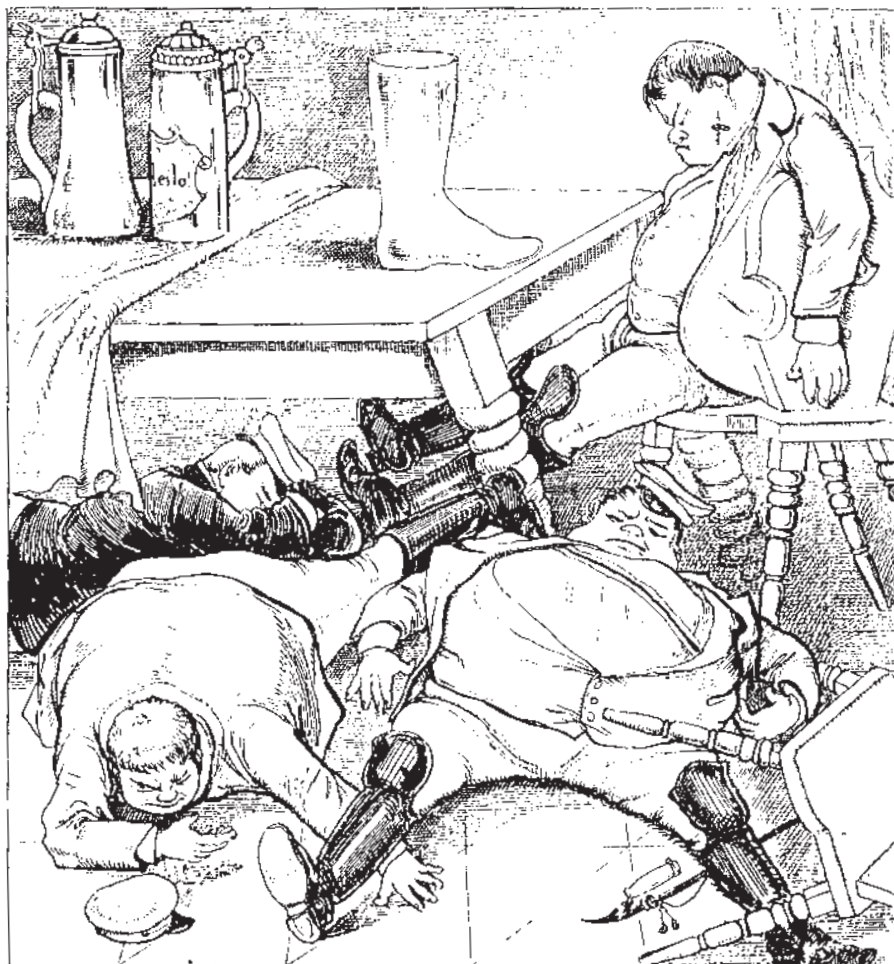
Umět pít pivo ovšem znamenalo dvojí: buď zřetelně limitovat, tedy výrazně omezit počet půllitrů, a tudíž vypít méně, anebo si vůči opojným účinkům tohoto nápoje vypěstovat odolnost, jež by umožňovala vyšší konzumaci. A tak se i v Praze (ostatně jako leckde jinde) vyprofilovaly dvě skupiny pivomilů: ti první byli zdrženliví, neboť znali svou míru, ti druzí pak byli mimořádně odolní, až se z nich stávali uznávaní rekordmani ve zdolávání piva.

I když se mezi Pražany našli mnozí naruživí pijáci, kteří bez zvláštních zábran – ať už morálních či finančních – holdovali své zálibě a vášni až do úplného zpití, přece jen nelze pochybovat, že valná část pravidelných a častých hostů pražských hostinských podniků uměla pít s mírou. Například i knihkupec Leoš Karel Žižka se ve svých vzpomínkách nerozpakoval generalizovat, když konstatoval: „Staropražan rád se bavil, ale zvláštní bylo to, že i při slušné ‚špičce‘ se ovládal a věděl, kdy má dost.“¹

Zkušeni pivomilové obvykle dokázali bystře odhadnout anebo alespoň opakovaným zkoumáním víceméně přesně zjistit ten správný počet piv, který dokážou vypít bez větší újmy, tedy takový, jenž jim takřikajíc seděl. Psychicky vyrovnaní ctitelé piva, dobře si vědomí svých možností i potřeb, proto také na pravidelném posezení v hostinském podniku zpravidla vypili přibližně či úplně stejný počet sklenic svého oblíbeného moku. Jejich obvyklé množství půllitrů si také už brzy zapamatoval pozorný a bystrý hostinský nebo číšník a přinášel jim je postupně bez opakovaného objednávání a mnohdy také v náležitém tempu, znaje rychlost, s jakou tito „zavedení“ hosté obvykle pili. Ti pak popijeli uvážlivě a s rozvahou, ne-li přímo důstojně, aby patřičně vychutnali svůj oblíbený nápoj, dovedně čepovaný zdatným šenkýřem v příjemném hostinci a nejlépe i ve společnosti družných a zábavných spolustolovníků, samých dobrých přátel. Mnohého z těchto moudrých a opatrných ctitelů spíše střídmejšího kvasení jistě přivedly k rozvaze výše zmíněné pohutky – ohledy na vlastní dobrou pověst solidního měšťana, řemeslníka či obchodníka, kvalifikovaného dělníka, ctihodného úředníka nebo kultivovaného vzdělance, oficiálního umělce či dokonce uctívaného klasika. Případně zde vykonal své jiné regulativ: pijáka piva ukáznilo prostě jenom limitované množství peněz, jež mohl za pěnivý truňk vydat.

Mnozí z těch, co se při kvasu v krčmě holedbali svým uměním pít, to jest popíjet bez neblahých následků zdravotních i společenských, tak mohli činit právě proto, že pili skutečně jenom velmi málo. Během posezení zdolali jen nízký počet sklenic piva, a v tom jejich umění spočívalo. Jak

Správnou míru holt někteří neodhadli...

☞ ZKUŠENOSTI Z KRČEMNÉHO života už kdysi umožnily zdatným literátům vsutku trefně, velmi realisticky zpodobnit některé typy pivomilů, s jakými se potkávali v soudobé Praze. Tak i spisovatel Václav Štech vylíčil pijáka, jehož „vlastností“ bylo, že se nikdy neopil, jenž byl „alkoholem nezranitelný“ a „jemuž nanejvýše jen oči se mlhou zkalily a jazyk poněkud obtížně zvedal“. Taková výdrž jistě zasloužila obdiv: nejenže „punče divoké jak uher-ská hříbata pival, koňaky si jazyk sžíhal, víny všech barev a hodnot si cestu klestil“, ale především „obrovské spilky piva protekly jeho hrdlem, v němž sídlival i obstonný baryton“. A nejen to – „od rána do noci a od počátků šera do úsvitů mohl pít – ale pak ještě na nohou stál jak socha z bronzu. Nanejvýš si poněkud zrak zaclonil – hlas mu časem poklesl ve sféry basu a prsty mu zbytněly – ale pod stůl klesnouti jej neviděl nikdo z církve číšníků pražských a zamotati se při pouti z hospody – i kdyby na srážech lomů strahovských stála – nedovedl a nedovedl.“ Tento Štechův piják byl prostě vůči opojnému pití velmi odolný, „byl pohádkově vyzbrojen pro zápasy s pivy a jinak zakukleným alkoholem – do těchto šraňků mohly vyzvati celé vinice a pivovary nejdomyšlivějších komínů – na kolbišti obstál, pokud kapsa jeho či přátelská nebo posléze nějaká mecenášská stačila“.²

☞ NA PIVO MĚLI ČETNÍ PRAŽANÉ prostě chuť, a také si uměli dopřát. V jedné písničce z přelomu 19. století, v kupletu „To zas mám opici“ od Luďka Ratolístky a Josefa Wanderera, který zhudebnil A. Austa, se dokonce rozto-mile glorifikovalo takovéhle sobectví některých pijáků:

„Mazavkové, no to se ví,
že jsou moc dobrý lid,
ty nemůžou nic nikomu
ni sobě odepřít.

Že já jsem srdce měkkýho,
tak rozdál bych, co mám,
ale ze všech mých příbuzných
mám nejrač sebe sám.“³

vzpomínal básník Adolf Heyduk, i sám František Rubeš, kdysi po celých Čechách věhlasný autor oblíbených deklamovánek, pojednávajících mimo jiné také o pivu, nikdy při jeho pití „nevycházel z míry“. Ostatně Rubeš si nějaké excesy v tomto ohledu snad ani nemohl dovolit, alespoň vzhledem ke svému dílu...²

František Jaromír Rubeš ve čtyřicátých a padesátých letech 19. století často sedával v pivovarské pivnici U Karabinských na Tržišti na Malé Straně, kde jej mnozí znali jako milovníka nejen hudby a vzletných slov, ale samozřejmě také coby ctitele zdejšího dobrého piva. Ovšem co se týče pití chmeloviny, zachovával přes všechnu chválu, kterou na pivo tak procítěně pěl, vždy tu pravou míru. A tak původce něžných veršů

„jak sladce zní to slovíčko:
ty pivénko! ty pivíčko!“

spíše přál pěnivý mok svým přátelům, neboť pan starý od Karabinských Rubešovi – zřejmě z vděku, že u něho sedává taková populární osobnost, klasik české literatury a nadto sympatický propagátor piva – povolil, že když ho někdo navštíví, směji společně vypít neomezené množství onoho „nektaru našeho i nebička“. Této štědré pozornosti Rubeš vydatně využíval, ale pivem zdarma častoval hlavně své přátele, mezi jinými i literáty Josefa Kajetána Tyla a Karla Sabinu, medika Josefa Bojislava Pichla, mladého

☞ NEZLOMNÉ, TOTIŽ PŘÍMO bohatýrské a také dosti rychlé pití piva vždy povzbuzovalo hosty pražských hostinců a pivnic k další bodré zábavě, již se právě v tomto družném prostředí tak rádi oddávali, když tu sedávali den co den, popíjeli, pokuřovali, bavili se hovorem a politizovali a třeba přitom sbírali krejčary na Matici školskou, na některou z Národních jednot či na jiné bohubilé, zejména pak vlastenecké účely.

V polovině dvacátých let 20. století vzpomínal pražský kronikář Josef Veselý na dávné časy, kdy „hospoda bývala plna šumotu a hluku, žertovalo se a zpívalo, hubovalo na rakouské úřady a černozluté stvůry... Čísnice nestačily roznášet plným rukama sklenice černého, pěnivého moku...“⁴

Rozverný mladý bohém Vratislav Hugo Brunner ve svém autoportrétu

politika Františka Ladislava Riegra, básníka Boleslava Jablonského, žurnalistu Václava Filípka a jiné známé české vlastence.³

Dokonce i mezi rozvernými mladými bohémy z uměleckých kruhů, kteří prosluli svými veselými kousky stejně jako nespoutaným pijáctvím, se našli takoví, co kupodivu dobře znali, a proto také obvykle dodržovali svou osvědčenou míru. Jedním z nich byl i malíř Vratislav Hugo Brunner, jenž už ve svých šestnácti letech, jako student Akademie výtvarných umění, kam vstoupil v roce 1902, rád vyesedával po hospodách a popíjel. Ale činil tak střídavě. Mezi bujnou a ovšem také bystrou a vzdělanou mládeží z mladého Brunnera obvykle spadla „tíha samotářství, melancholie pouhého toužení“, čímž všim prý tehdy často trpěl, a malíř naopak přilnul družnou srdečností k mnohým spolužákům, již byli současně jeho častými spolustolovníky. Snad jenom v jejich milé společnosti dokázal uvolnit svou šprýmovnou hravost, oslňovat pohotovým vtípem, bavit všechny žertovnými hříčkami, milovat zpěv a vynikat umnou improvizací druhého hlasu. Ale ani tak jej snad nikdo nikdy nespatriil závažně podroušeného; jak ocenil spisovatel Eduard Bass, „i v tom ho jeho vnitřní cit pro harmonii udržoval stále v rovnováze“.⁴

Jak je patrné třeba i z výše uvedených příkladů, jistě ne všichni pražští umělci, literáti a žurnalisté, kteří s řadou dalších krčemných dobrodruhů obvykle tvořili specifickou vrstvu, již se dostalo hrdého označení „bohéma“, prosluli jako nadprůměrní pijáci. V požívání alkoholických nápojů byli i mnozí z nich naopak vcelku zdrženliví, příliš toho nevypili, dokonce ani všeobecně oblíbeného piva ne. Jak tvrdil spisovatel Ignát Herrmann, například politik a novinář Josef Barák v sedmdesátých letech 19. století v Čermákově hostinci U Stříbrného soudku popíjel pivo po tak malých doušcích, že se za celý večer zmožil na jedinou sklenici.⁵ Budil tím ovšem značnou pozornost u svých spolustolovníků. Jeden z nich, spisovatel Servác Heller, hodnotil Barákův přístup k pití starostlivými slovy: „Barák byl jedním z nejmírnějších a nejmírnějších lidí, které jsem kdy seznal. On byl starý mládenec a musil se tedy pohybovat v kavárnách a hostincích, kdež pilně čítal a také část svého poslání vykonával; ale jemu bylo trýzní, byl-li někdy nucen vypít ještě druhou sklenici piva. A přece byl rozhlášen – za pijáka! On byl pijákem, ale vody a bílé kávy. Lihoviny byly mu hrůzou a postrachem.“⁶

Mezi všemi pražskými pivomily, kteří takřikajíc uměli pít, tvořili zvláštní skupinu ti, kdo byli vůči působení alkoholu, tedy i piva, odolní zcela mimořádně. Neboť dokázali postupně, ve vymezeném časovém úseku spořádat značné množství piva, aniž by vzápětí utrpěli výraznou újmu na zdraví či alespoň důstojnosti. Takoví ctitelé piva byli odedávna považováni za pravé rekordmany v požívání tohoto nápoje a také tak uctíváni, přinejmenším těmi, kteří pít piva měli rádi stejně jako oni.

Dosáhnout značného množství vypitých piv a osvěžit tak vlastní odolnost vůči tomuto opojnému pití bylo odedávna možné v zásadě dvojím způsobem, totiž vyvinutím patričného úsilí, a to buď intenzivního, anebo extenzivního, ale zato časově delšího. Intenzivní způsob spočíval v poměrně rychlém vypití nadprůměrného množství džbánek či půllitrů, zpravidla v jediném podniku, který byl pivomilnému rekordmanovi současně štamlokálem. Byl tu totiž stálým hostem a zdolání vysokého počtu piv patřilo k časté nebo alespoň občasné náplni jeho posezení v krčmě. Náruživý pivomil, který se rád dopouštěl rekordů při zdolávání nekonečné řady džbánek či půllitrů, obvykle nepíval osaměle, nýbrž právě naopak měl snahu se sdružovat s obdobnými pijáky, a to nejen do dvojic, trojic či přátelských čtyřlístků, ale i do početnějších družin. Jak známo, v kolektivu víc chutná, a tak se tito kumpáni (jak

se jim záhy dostalo trefného označení) vzájemně pobízeli k dalšímu pití, až jejich popíjení přešlo ve zběsilou pitku. Někdy se ani nemuseli vzájemně moc podněcovat, neboť právě taková společnost, příslovečně naladěná na tutéž notu, jako by pobízela sama o sobě a výkony druhých motivovaly k nemenšímu nasazení. Což vedlo k vzájemnému soutěžení a snaze jednoho každého překonat ty ostatní vlastním excelentním výkonem. Někteří takoví pijáci docházeli do svého zavedeného štamlokalu pravidelně právě za tímto účelem, jako mimořádně příčinliví strůjci prosperity onoho podniku, za což byli jeho majitelem či provozovatelem pochopitelně chváleni, a proto také velmi vítáni.

Některé stabilnější a vyhraněnější krčmenné společnosti si své nevázané či dokonce divoké pitky odbývaly denně, a tak jejich holdování pivu – ale třeba i jiným truňkům – měla obvykle zavedený řád. Tedy alespoň na začátku takového setkání. Ona pijácká posezení pak nepostrádala snahu o jistou důstojnost, ne-li dokonce vznešenost, jiná se zase od počátku odvíjela ve velmi veselém a nevázaném duchu. Tak třeba pitku, která v letech na počátku 20. století vypukla každý večer v pivnici U Nedvídků (posléze přejmenované na U Medvídků) na Perštýně, kde měl tehdy sídlo i oblíbený šantán, zpravidla zahajovala slavnostní píseň, jistě trefně vystihující povznesenou náladu, jaká zde obvykle panovala. Ovšem osvětlení významu některých slov této hymny by působilo jistě už tehdy nemalé potíže:

„U Nedvídků na Perštýně
tam je immer rajtajtaj
každý drží levanduli
a špurtuje candrnaj.“⁷

Ne všichni krčmenní vytrvalci však dokázali odvádět výjimečné výkony a dosahovat přesvědčivých rekordů v pití piva dennodenně, ba ani ne příliš často. Nemuseli na to mít dostatek sil, patričnou výdrž, a třeba se jim nemuselo dostávat dostatečného množství finančních prostředků. Přesto se i jim čas od času naskytlá příležitost si pořádně zařadit – právě u piva. A tak se mohlo stát, že mezi obvyklé, stabilní a časté, leč zpravidla vcelku rozvážné osazenstvo krčmy znenadání vtrhla skupinka pijáků, kteří se právě rozhodli k činu, anebo se už dříve závazně domluvili, že zde trochu rozčeří dle jejich mínění příliš stojaté vody bujarou pitkou. Spisovatel Václav Hladík, na přelomu 19. století autor dosti naturalistických próz z pražského prostředí, vylíčil jednu takovou divokou pitku bohémů v jakési zapadlé sousedské hospůdce U Pavouka. Jednoho večera tady nastalo skutečně pěkné veselí, neboť se do lokálu vřítlo několik rozpustilých kumpánů, většinou mladých pánů poněkud nezvykle nesourodého zevnějšku: někteří z nich byli velmi elegantní, jiní značně ošumělí. Měli vskutku zvláštní způsoby: naplnili lokál křikem, smíchem i dýmem a vyburcovali tak několik denních hostů, do té doby klímajících nad kartami v koutě za pianem. „Pili jako nezavření, třískali sklenicemi při divokých přípitcích, zpívali a povykovali; někdo parodovaným štekotem dráždil mopsa hospodského, jiný bezvousý mladík, stále pomrkávající za skřipcem, najednou počal polohlasitě recitovat úryvek z Vrchlického Vittorie Colony a při tom ve všeobecné vřavě mluvílo se, přelo se a debatovalo o všech možných věcech, a to někdy takým tónem, že se vzadu sousedé v duchu křížovali a omítka se třásla na zdi.“⁸

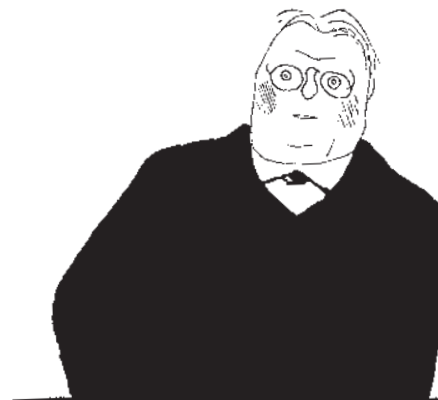
Naopak extenzivní způsob zdolání neboli „uražení“ řady piv spočíval v možná o něco pomalejším, zato však časově delším popíjení, které se nemuselo odbývat v jediném lokálu, ale třeba hned v několika či přímo

Doporučujeme staročeskou restauraci

„U Medvídků“
na Perštýně Praha I.

Schůzky námořníků vždy v sobotu o 8 hod. več.
v 1. posch.

☞ PRAHA VE SVÉ HISTORII ZAŽILA celou řadu různých pijatyk, při kterých pivo – a jistě i jiné opojné nápoje – teklo proudem. Ale přinejmenším o jedné pitce, která se udála kdysi dávno, v časech třicetileté války, kolovaly ještě po staletích pověsti a legendy, pochopitelně tradované nejvíce zase po pražských hospodách. Někteří znalci – jako třeba žurnalista Egon Erwin Kisch – dokonce tvrdili, že tento hodokvas doslova vstoupil do dějin. Ona pitka se prý odehrála v roce 1621 v hospodě U Zelené žáby v ulici U Radnice na Starém Městě, kde proslulý kat Jan Mydlář tehdy propil deset kop stříbrných tolarů, které si vysloužil za práci odvedenou za jediný den, kdy hromadně popravil odbojné české pány. S oblibou o ní vypravoval ještě za časů „zuřivého reportéra“ nejen hostinský od Zelené žáby, ale také jeho denní hosté, prý tak barvitě, jako by krvavou exekuci sami zažili, přestože to už tehdy bylo téměř tři sta let. Můžeme se jen dohadovat, co je na tom všem pravdy, spíše se zdá, že se náruživí nárotoři jenom nechali okouzlit některým literárním zpracováním této události, třeba tím, které pochází z pera pražského historika Josefa Svátka. A zbytek nejspíš zařídila jejich vlastní fantazie.⁵

Eduard Bass
v karikatuře V. H. Brunnera

Obsah

Předmluva / 7	
KAPITOLA 1	
Praha plná piva / 9	
Kde se pivo vaří, tam se dobře daří / 10	
Chutnalo i pivo odjinud / 17	
Není pivo jako pivo / 20	
KAPITOLA 2	
Gambrinovy chrámy i mokré kapličky / 27	
Pražská zřídla pěnivého moku / 28	
Za dobrým pivem šli by světa kraj / 38	
Extracimry i úplné salóny / 47	
Pivomilův druhý domov / 52	
KAPITOLA 3	
Ze sudu až pod nos / 65	
Z konve, či přímo od čepu? / 66	
Poháry i sklenice pivomilů / 77	
Obsluha vzorná, ale i grobiánská / 86	
Zaujmout ten správný postoj... / 96	
KAPITOLA 4	
Platit, prosím! / 101	
Ani pivo nebylo zadarmo... / 102	
Na pozvání nebo na dluh... / 110	
KAPITOLA 5	
Něžný vztah, věrnost i závislost / 125	
Důvod se vždycky najde! / 126	
To pivečko, to věru je nebeský dar... / 135	
Vždycky pivo! / 143	
KAPITOLA 6	
Rytíři poctivé žízňě / 153	
Střídmí i rekordmani / 154	
Pijáci všech stavů i profesí / 162	
KAPITOLA 7	
Působení piva na tělo lidské / 175	
Následky bezprostřední i po čase / 176	
Obdivování i odsuzování / 190	
KAPITOLA 8	
Čas pití / 205	
Až do posledního piva / 206	
Flámové i tažní ptáci... / 218	
Závěrečná / 225	
Poznámky / 227	
Výběr literatury / 236	
Summary / 238	